

СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНА ПАРАДИГМА ЕЛЕМЕНТАРНОГО ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Олександр Межов
(Україна)

У статті виділено семантичні та валентні класи предикатів, схарактеризовано відповідні їм субстанційні компоненти з погляду їхньої облігаторності/факультативності в семантико-синтаксичній парадигмі елементарного простого речення. Описано центральні і периферійні морфологічні засоби вираження субстанційних синтаксем у зв'язку з семантичними різновидами, визначено їхні типові й нетипові формально-синтаксичні варіанти.

Ключові слова: суб'єкт, об'єкт, адресат, інструменталь, локатив.

SEMANTIC-SYNTACTIC PARADIGMA OF ELEMENTARY SIMPLE SENTENCE IN MODERN UKRAINIAN LANGUAGE

Oleksandr Mezhov

In this article the semantic and valence classes of predicates are selected; the proper to them substantial components from point of their obligation/optional in the semantic-syntactic paradigm of an elementary simple sentence are characterized. Central and peripheral morphological facilities of expression of substantial syntaxemes in connection with semantic varieties are determined, their typical and untypical formal-syntactic variants are described.

Key words: subject, object, addressee, instrumental, locativ.

Донедавна поняття парадигми активно застосовували лише в морфології як сукупність усіх форм словозміни окремого слова. Наприкінці минулого сторіччя відповідно до мовних рівнів почали виділяти фонематичні, акцентні, лексичні, слотові та синтаксичні парадигми. У центрі зацікавлень багатьох сучасних граматистів перебуває саме синтаксична парадигма, яка охоплює усі синтаксичні одиниці мовної системи.

У сучасному українському мовознавстві поширене вчення про три синтаксичні одиниці: речення, словосполучення та мінімальну синтаксичну одиницю, а також про їхні елементарні й неелементарні вияви. Функційний багатоаспектний аналіз цих одиниць належить до найважливіших завдань синтаксичної теорії. Найповніше в цьому плані досліджено речення, ідеї багатоаспектної організації якого свого часу висували Ф. Данеш, Н. Хомський, В. З. Панфілов, А. М. Мухін, І. Р. Вихованець та ін. У сучасній українській граматиці панівним є функційний погляд на речення, пов'язаний з виділенням формально-синтаксичної, семантико-синтаксичної і комунікативної структур. Найбільш опрацьовано формально-

синтаксичний аспект речення, спрямований у сферу мови й найтісніше пов'язаний із семантико-синтаксичним. Ученню про семантику речення, яка стала об'єктом синтаксичної науки лише з другої половини ХХ ст., притаманне багатоманіття підходів, відображених у працях Ч. Філлмора, У. Л. Чейфа, Н. Д. Арутюнової, В. Г. Гака, Г. О. Золотової, А. М. Мухіна, Н. Ю. Шведової, І. Р. Вихованця, К. Г. Городенської, Й. Ф. Андерша, Н. М. Арват, В. В. Богданова, Ю. С. Степанова та ін. Відповідно до трьох аспектів синтаксису виділяють формально-синтаксичну, семантико-синтаксичну та комунікативну парадигму речення. У зв'язку з активізацією семантичних досліджень особливої ваги набуло опрацювання семантико-синтаксичної парадигми речення, яка поширюється на форми не того самого за лексичним наповненням речення, а на сукупність однорідних у семантико-функціональному плані речень (Вихованець 1993, 164).

У сучасній українській лінгвістиці дослідники синтаксичної семантики вивчають речення з опертям на поняття семантико-синтаксичної структури речення, семантико-синтаксичних відношень, семантико-синтаксичної валентності як міжрівневої категорії, семантично елементарних та ускладнених речень, предикатних і субстанційних синтаксем (Вихованець 1992; Городенська 1991; Загнітко 2011; Костусяк 2012; Масицька 1998; Межов 2012; Мірченко 2004; Пасічник 2006). З погляду семантико-синтаксичної організації як прості, так і складні речення можуть бути елементарними й неелементарними (ускладненими). Об'єктом пропонованого дослідження є прості елементарні речення, семантико-синтаксична парадигма яких охоплює тільки один предикат і зумовлені його валентністю субстанційні компоненти, кваліфіковані в лінгвістичній науці синтаксемами.

Класифікацію субстанційних (предметних, іменникових) синтаксем зумовлюють прийняті дослідниками рівні диференціації, які різною мірою відбивають мовну дійсність. Ці рівні перебувають на осі “узагальнення – конкретизація”. Вищий ступінь узагальнення функцій веде до виділення меншої кількості семантичних компонентів, і, навпаки, нижчий ступінь – до виділення їх більшої кількості (Межов 2012, 44). Саме кількість і характер синтаксем є одним із важливих показників досконалості теоретичної концепції. Вони повинні адекватно відбивати відношення між предметами позамовної ситуації й містити необхідний ступінь узагальнення. На відміну від класифікацій Ч. Філлмора, У. Л. Чейфа, В. Г. Гака, І. Р. Вихованця, І. П. Сусова та інших учених, в основу пропонованої студії покладено високий ступінь диференціації субстанційних синтаксем, що, на нашу думку, точніше відображає функційні особливості кожної: насамперед специфіку синтаксичної семантики, лексичного наповнення, морфологічного вираження, сполучуваності. У семантично елементарному простому реченні можуть функціонувати суб'єктний, об'єктний, адресатний, інструментальний та локативний ряди субстанційних синтаксем, сукупність яких утворює субстанційну парадигму речення. Субстанційна парадигма членується на

підпорядковані їй суб'єктну, об'єктну адресатну, інструментальну та локативну підпарадигми. Їхній кількісний та якісний склад в семантично елементарному простому реченні визначає п'ятикомпонентна предикатна парадигма – предикати дії, процесу, стану, якості та кількості – з валентним діапазоном від одного до семи аргументів (Масицька 1998, 19–23).

Суб'єктна субстанційна парадигма елементарного простого речення охоплює синтаксеми суб'єктного ряду: діяча, носія процесу, носія стану, носія якісної ознаки та носія кількісної ознаки, які вирізняються найширшим діапазоном сполучуваності, поєднуючись відповідно із предикатами дії, процесу, стану, якості й кількості. Діяч, як носій ознаки першого рангу, позначає активного виконавця дії і зумовлює використання в цій позиції іменників-назв істот, що вживані при одно-семивалентних динамічних предикатах дії, напр.: *Жінки ... тчуть при огнищах собі* (О. Ольжич). Носій процесу належить до другого рангу, тому що йому притаманні ознаки пасивності та валентного зв'язку з динамічними дієсловами процесу, проте динамічність цих предикатів слабкіша порівняно з предикатами дії: *На взліссях ... медово спіють дині* (М. Рильський). Більший вияв пасивності характерний для носія стану, який до того ж валентно пов'язаний зі статичними прислівниковими або дієслівними предикатами. За такими ознаками відведено йому третє рангове місце: *Пенсіонерам сьогодні найважче* (“Дзеркало тижня”); *Дівчину лихоманило* (Ю. Смолич). Ознака пасивності притаманна також носіям якісної та кількісної ознаки (четвертого і п'ятого рангів), які, поєднуючись відповідно з предикатами якості й кількості, поширені на назви живих і неживих предметів: *Влада повинна бути чесною перед народом* (“Голос України”); *У полі гусей тьма...* (О. Гончар). Семантична диференціація носіїв ознаки повністю зумовлена конкретними значеннями предикатів, а динамічність / статичність предикатів нерідко залежить від активності / пасивності носіїв ознаки та їхнього лексичного наповнення.

Суб'єктну парадигму речення структурують не тільки наведені вище семантичні різновиди, а й морфологічні засоби вираження, тобто морфологічні варіанти суб'єктів, які нерідко корелюють з їхніми семантичними варіантами. Морфологічне варіювання ґрунтується на двох основних відмінках – називному та давальному, напр.: *Парубки теж щось майстрували з дерева* (В. Скуратівський); *Модель атома подібна до сонячної системи, тому її називають планетарною* (“Загальна фізика”); *Тяжко було мені й моторошно самому в полі* (В. Собко). До морфологічних варіантів носіїв ознаки належать також знахідний, родовий, орудний і місцевий відмінки: *Росію продовжує лихоманити після виборів* (“Голос України”); *Відвідувачів театру не вистачає* (“Сучасність”); *Людьми трясло* (Є. Гуцало); *На хвилинку в лейтенантові зринуло припущення, від якого радісно забилося серце* (П. Панч). Абсолютну периферію морфологічних засобів вираження цих синтаксем становлять прийменниково-відмінкові форми, які подібно до непрямих безпрійменникових відмінків є наслідком переміщення з

первинних для них семантико-синтаксичних позицій у сферу носія ознаки, пор.: *Спогади навалилися на мене суцільним потоком* (М. Хвильовий) → *Я згадував*. Кличний також пов'язаний із сферою носія ознаки, виражаючи складну семантику адресата – потенційного діяча при імперативах: *Заграй мені, коханий, у сопілку, нехай вона все лихо зачарує* (Леся Українка).

За частотністю вживання у простому елементарному реченні об'єктні синтаксеми 3-поміж усіх правобічних субстанційних посідають центральне місце, оскільки вони, як і носії ознаки, можуть сполучатися з предикатами різної семантики і валентної спроможності (від двовалентних до семивалентних). Синтаксеми об'єктного ряду позначають предмет, на який спрямовано дію, процес або стан. Семантичне членування компонентів об'єктної парадигми зумовлене семантичним класом предиката. За ранжування об'єктів ураховано: а) валентний зв'язок із динамічними / статичними предикатами; б) семантичну розгалуженість; в) ступінь їхньої індивідуалізації. Об'єктом першого рангу виступає об'єкт дії, який валентно поєднується з усіма значеннєвими різновидами найдинамічніших предикатів дії, напр.: *Війська НАТО продовжують бомбити резиденцію Каддафі* ("Голос України"). Об'єкт стану, як об'єкт другого рангу, хоч і валентно пов'язаний зі статичними предикатами стану, проте має найрозгалуженішу систему значеннєвих різновидів, зумовлених цими предикатами: *Я ненавиджу рабства кайдани* (П. Грабовський). Об'єктам якісної ознаки відведено третє рангове місце, оскільки вони значеннєво диференційовані меншою мірою, ніж об'єкти стану, до того ж більшість з них у предикатів якості мають факультативний вияв (Пасічник 2006, 92). Облігаторні об'єкти якісної ознаки вживані при обмеженій групі прикметникових предикатів: *Господиня була старша за Оксану* (В. Собко); *Одинокий пес вірний ... людям* (І. Багрянний); *Пшениці повинні бути фізіологічно стійкі до посухи і суворих зим* ("Біологія"). На периферії перебувають об'єкти процесу (четвертого рангу) та об'єкти кількісної ознаки (п'ятого рангу), які валентно сполучаються лише з одним значеннєвим різновидом предикатів – відповідно психоемоційного процесу та кількості-порівняння: *Мати на неї не сердиться* (Л. Костенко); *Нас більше за добру європейську державу* (О. Довженко). Відмінність у рангах зумовлена тим, що об'єкти процесу пов'язані з динамічними предикатами, а об'єкти кількісно-порівняльної ознаки – зі статичними. За ранжування об'єктів слід відзначити таку особливість: що вищий ранг об'єкта, то менші можливості його лексичного наповнення, і навпаки, що нижчий ранг об'єкта, то на більше коло іменникової лексики він поширений. Зокрема, об'єкт дії, як об'єкт найвищого – першого рангу, охоплює здебільшого назви неживих предметів, а тому характеризується найвищим ступенем індивідуалізації. Інші об'єкти, нижчих рангів, репрезентовані широкими шарами іменникової лексики (назвами людей, тварин, рослин, явищ природи, конкретних предметів, абстрактних понять тощо), тому вони індивідуалізовані меншою мірою.

Морфологічна варіантність синтаксем об'єктної парадигми репрезентована насамперед знахідним і родовим відмінками, основним з яких є знахідний. Специфіка знахідного об'єктного відмінка полягає в тому, що йому властиве сполучення переважно з дієсловами, зрідка – предикативними прислівниками, тому найширше представлений знахідний об'єкта дії або стану, напр.: *І вітер листя розгортає...* (Б.-І. Антонич); *Дівчата любили вогнисті рожі...* (І. Цюпа); *За вікном було видно місто* (С. Скляренко). Знахідний відмінок в об'єктній функції нерідко взаємодіє з родовим. Особливо виразно вони співвіднесені за ознаками партитивності і заперечення, пор.: *Бо руський цар не хоче дати німецькому хліба* (У. Самчук); *Чужих доріг ніколи не топтав* (В. Симоненко). Морфологічним варіантом об'єктної синтаксеми виступає давальний відмінок у функціях об'єкта дії або об'єкта стану: *Я дякую вам за турботу святу!* (Є. Маланюк). Із прикметниковими предикатами давальний об'єкта може мати і облігаторний, і факультативний вияв, пор.: *Князь безмежно відданий Вітчизні...* (“Історія української літератури”) і *Дивовижно симпатичний мені чоловік* (О. Довженко). У сукупність морфологічних варіантів об'єктної парадигми входить як обов'язкова форма орудний відмінок, що сполучається з обмеженим колом дієслів керівництва, володіння, ставлення до об'єкта, моторними дієсловами; також він реалізує факультативну валентність деяких прикметникових предикатів, пор.: *Климко захоплювався квітами...* (Гр. Тютюнник) і *Гук гарний статурою...* (Ю. Мушкетик). Подібні до орудного ознаки облігаторності / факультативності виявляють місцевий та інші прийменникові відмінки в об'єктній функції, пор.: *Народ завжди кохався у своїй природі...* (М. Чабанівський); *Мої батьки не гірші від інших* (В. Слапчук) і *Юнак був міцний в руках* (П. Загребельний); *Щоправда, нещадним і суворим він був до всіх* (Ю. Мушкетик). Називний об'єктний відмінок характерний для речень з невідповідністю (асиметрією) семантичної і формальної структури, заступаючи в останній нетипову позицію підмета або іменного складеного присудка, напр.: *Але більші за все мені подобаються ті весняні дні* (М. Хвильовий); *Життя моє – молитва вєвєладниці Красі* (П. Тичина).

Адресатні синтаксеми як складники адресатної субстанційної парадигми вказують на особу або іншу істоту, на користь чи на шкоду якої відбувається дія. Порівняно з іншими субстанційними парадигмами адресатні мають найменшу значеннєву й морфологічну диференційованість, оскільки закріплені за предикатами дії. Лише адресат стану валентно поєднується з одним прикметниковим предикатом *винний*, напр.: *Позичальник винний банкові значну суму* (“Газета по-українськи”). Найбільш обов'язковий адресат дії при дієсловах передавання, менш необхідний (у системі мовлення може набувати і облігаторного, і факультативного вияву) при дієсловах написання, повідомлення, перенесення й перевезення, пор.: *Він дарував розкішні букети нареченим* (В. Симоненко); *Протягом 1926 р. Плужник писав для читачів свою першу книгу віршів “Дні”* (“Історія української

літератури“); *Демко так само пошепки мовив до свого товариша* (П. Загребельний); *Конюх носив заміс тіткам...* (Є. Гуцало); – *А Алла Федорівна своєму зятю навіть сумки поїздами возила!* (Ю. Андрухович). Валентно не передбачуваний адресат призначення може поєднуватися з великою кількістю предикатів фізичної дії, які сему адресатності здатні сформувати лише у відповідному контексті: *Сорочку мати вишила мені червоними і чорними нитками* (Д. Павличко); *Ми тільки замки будували Для інших, “обраних життям“!* (В. Сосюра).

У граматичній системі сучасної української літературної мови морфологічним ядром адресатної парадигми є давальний відмінок. Лексичне наповнення давальної адресата охоплює назви істот (переважно людей), напр.: *Сержант ... розповів дружині про все...* (В. Лис); *Шевченко послав свої твори за кордон Міцкевичу* (М. Рильський). Паралельно з давальним відмінком дедалі активніше в напівпериферійній позиції речення вживають прийменниково-відмінкові форми для вираження адресатної функції (родовий із прийменниками *для, до*), напр.: *Святослав дарував для своєї дружини чудову зброю* (В. Малик); *Написала коротенького листа до султана* (П. Загребельний). Незважаючи на використання в напівпериферійній позиції речення прийменниково-відмінкових форм, які функціонують як варіанти, що обслуговують адресатну парадигму, домінантою у вираженні функції адресата дії залишається давальний відмінок (Костусяк 2012, 112). Багатьма ознаками він зближений із знахідним у первинній для останнього функції об'єкта. Водночас деякі його семантико-синтаксичні ознаки виявляють певні модифікації, зокрема валентний зв'язок із предикатом порівняно із знахідним у давального позначений помітною послабленістю, а фінальну спрямованість супроводжує обставинно-цільова спеціалізація. В адресатних функціях втілена семантико-синтаксична природа давального як відмінка напівпериферійного. Семантико-синтаксичні функції адресата дії та адресата стану реалізовані в зоні валентності предиката, що зумовлює вільніший або тісніший зв'язок з ним давального відмінка. Відхід від валентного контролю предикатом спричинює послаблення або й усунення зв'язку відмінкової форми з опорними для неї словами та її периферійність. Функції поза валентністю предиката не типові для давального і сформовані на деяких спільних і відмінних від первинної функції адресата ознаках. Такою виступає вторинна функція призначення. Відмінкова форма давального призначення семантично неелементарного простого речення, як і прийменниково-відмінкові форми у цій функції, позбавлена валентного зв'язку з опорним предикатом та перебуває на периферії сфери адресатності, межуючи з адвербіальністю.

Інструментальну парадигму формують синтаксеми знаряддя дії та засобу дії, зумовлені конкретною семантикою предикатів дії та лексичним наповненням відмінкових словоформ. У простому елементарному реченні знаряддя і засоби дії з-поміж усіх правобічних субстанційних компонентів

посідають периферійне місце, оскільки вони сполучаються з обмеженою групою предикатів дії; їхнє лексичне наповнення звичайно не виходить за рамки іменників – назв знарядь праці, засобів пересування й зв'язку, матеріалів і речовин. Уживання в цих позиціях абстрактних іменників, назв осіб, частин тіла, предметів побуту, явищ природи тощо зумовлює додаткові семантичні нашарування на основне значення. Основний морфологічний варіант синтаксем знаряддя й засобу дії – орудний відмінок. Орудний знаряддя охоплює конкретні предмети побуту, що сприяють успішному виконанню певної фізичної діяльності; орудний засобу позначає механізми, допоміжні предмети (зрідка – істоти), за допомогою яких реалізують дію, пор.: *Пошкоджені морозами пагони треба обрізати садовими ножицями* (“Порадниця”); *Хтось плив шаландою серед крижаного моря* (Ю. Яновський); *Студенти переважно їздять тролейбусами* (“Молодь України”); *Львівські купці возили волами сукно...* (“Історія України”). Загалом орудний у функціях знаряддя й засобу дії в сучасній українській літературній мові не виявляє ніяких стилістичних обмежень і відзначений стійкістю, особливо це стосується орудного знаряддя. Орудний засобу більшою мірою, ніж орудний знаряддя, допускає синонімічні заміни прийменниково-відмінковими формами іменника. Крім власне-відмінкового морфологічного варіанта, сформовані прийменниково-відмінкові сполуки знахідного, родового і місцевого для вираження інструментальної парадигми речення, напр.: *Олег дудів у дудку аж пізнього вечора* (Р. Федорів); *Я передам тобі через Калинського всі томи Толстого* (Леся Українка); *Галерницькі рубцями биті руки вистругують нам човники з кори* (Л. Костенко); *На цих струнах я граю, доки їх не порву* (М. Семенко); *Княжа дружина на човнах і плотах уже переправилася через Дніпро* (С. Скляренко); *По електронній апаратурі приймають програми телебачення* (“Наука і суспільство”).

Локативна парадигма охоплює статичний і три динамічні локативи – місце, початковий і кінцевий пункти руху та шлях руху, напр.: *Арсен був біля цвинтарної огорожі* (Р. Іваничук); *Через левади та городи Два кума йшло з весілля до господи* (Л. Глібов). У семантично елементарних простих реченнях вони відповідно залежать від предикатів локативного стану, локативного процесу й локативної дії та виражені переважно прийменниково-відмінковими формами іменників, що зумовлюють семантичну диференціацію локативів. Морфологічними варіантами локативних синтаксем виступають місцевий, орудний, знахідний, родовий і давальний прийменникові відмінки. Локативні відмінки як функційно-семантичні одиниці, що репрезентують локативну субстанційну парадигму, необхідно відрізнити від локатива (місцевого відмінка) як спеціалізованої на локативній семантико-синтаксичній функції грамеї відмінкової системи. “У системі відмінків місцевий і орудний закріплені здебільшого для вираження просторових орієнтирів-предметів статичної локалізації, а знахідний і давальний – для вираження просторових

орієнтирів-предметів динамічної локалізації. Родовий відмінок як морфологічний варіант локативної синтаксеми займає проміжне місце, широко вживаючись на позначення як статичної, так і динамічної локативності⁴, – слушно зауважує І. Р. Вихованець (Вихованець 1992, 134). Пор.: *Плід залишається висіти на дереві до весни* (“Біологія”); *Навряд, щоб німці за нами в очерет полізли* (О. Корнійчук); *Дівчинку провели в малесеньку кімнатку* (О. Іваненко); *Василик біг якраз навстріч Орлюкові* (О. Довженко); *Озерний мешканець лежав голий проти сонця* (Ю. Покальчук); *Крам зі сходу привозили купецькі каравани* (“Українське народознавство”); *Щохвилини маленькі струмочки води текли з мурів* (Ю. Збанацький). Функцію шляху руху найчастіше виражає безприймальною орудний відмінок: *Курною дорогою проходили до селища Шхова робітники* (О. Донченко).

Субстанційні синтаксеми у формально-синтаксичній структурі речення репрезентовані підметом (носії ознаки, зрідка об’єкти) або керованими другорядними членами речення. Об’єкти і носії ознаки в непрямих відмінках перебувають у центральній позиції сильнокерованого другорядного члена речення, адресати – напівсильнокерованого компонента, локативи – напівслабокерованого, а знаряддя і засоби дії, локативи шляху руху в орудному відмінку й місця в непрямих відмінках, діяч в орудному відмінку пасивних конструкцій – периферійній позиції слабокерованого другорядного члена речення. Морфологічне (відмінкове чи приєднаннєво-відмінкове) вираження і формально-синтаксична позиція субстанційних синтаксем звичайно не впливають на їхню комунікативну функцію. За актуального членування речення типовою для носіїв ознаки є комунікативна позиція теми, для інших субстанційних одиниць – комплексної реми. У зв’язку з цим частіше простежуємо симетричність комунікативної та семантико-синтаксичної структури речення, ніж їхню асиметричність. У системі мовлення може відбуватися взаємопереміщення цих компонентів, чому сприяють фонетичні, синтаксичні та лексико-граматичні засоби вираження актуального членування.

Отже, семантико-синтаксична парадигма простого елементарного речення має специфічну структуру порівняно з іншими парадигмами. Вона тісно пов’язана з семантичними реченнєвими категоріями, які знаходять матеріальне вираження у відповідних предикатних і субстанційних синтаксемах.

1. Вихованець І. Р. (1992). *Нариси з функціонального синтаксису української мови*. Київ. Наукова думка.
2. Вихованець І. Р. (1993). *Грамматика української мови. Синтаксис*. Київ. Либідь.
3. Городенська К. Г. (1991). *Деривація синтаксичних одиниць*. Київ. Наукова думка.
4. Загнітко А. П. (2011). *Теоретична граматики сучасної української*

мови. *Морфологія. Синтаксис*. Донецьк. ТОВ „ВКФ „ВАО”.

5. Костусяк Н. М. (1998). *Структура міжривневих категорій сучасної української мови*. Луцьк. ВНУ ім. Лесі Українки.

6. Масицька Т. Є. (1998). *Граматична структура дієслівної валентності*. Луцьк. ВДУ ім. Лесі Українки.

7. Межов О. Г. (2012). *Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць*. Луцьк. ВНУ ім. Лесі Українки.

8. Мірченко М. В. (2004). *Структура синтаксичних категорій*. Луцьк. ВДУ ім. Лесі Українки.

9. Пасічник І. А. (2006). *Категорія валентності предикативних прикметників*. Луцьк. ВДУ ім. Лесі Українки.

ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ СЛОВ'ЯНСЬКИХ ПРИЗВИЩ: МІЖМОВНІ ПАРАЛЕЛІ

Оксана Михальчук
(Україна)

Ідентифікація прізвищ за національною ознакою визначається формальними показниками: лексикою, що є мотиваційною базою для утворення прізвищ, суфіксальними формантами та фонетичними особливостями. В умовах контактного білінгвізму орфографічна фіксація прізвищ у документах часто відбувалася з порушенням їх фонеморфемної структури. Це призвело до міжмовної інтерференції та змішування однотипних прізвищ. Орфографічне розподібнення призводить до порушення екології національного ономастичного простору. Проблеми розбіжностей у документальних записах таких прізвищ є одними з найактуальніших питань лінгвістичної експертизи.

Ключові слова: прізвище, білінгвізм, інтерференція, ідентифікація.

THE PROBLEMS OF IDENTIFICATION OF SLAVIC SURNAMES: INTERLINGUAL PARALLEL

Oksana Mykhalchuk

The identification of surnames on a national basis is determined by formal indicators: vocabulary, which is a motivation base for the formation of surnames, by suffixes and phonetic features. In terms of bilingualism in spelling fixation of surnames in documents often takes place in violation of phonetic and morphological structure. This led to interlingual interference and confusion of similar surnames. Spelling distribution results to the violation of ecology of national onomastic space. The problems of differences in the documentary records of such surnames are among the most pressing issues of linguistic expertise.

Key words: surnames, bilingualism, interference, identification.